

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

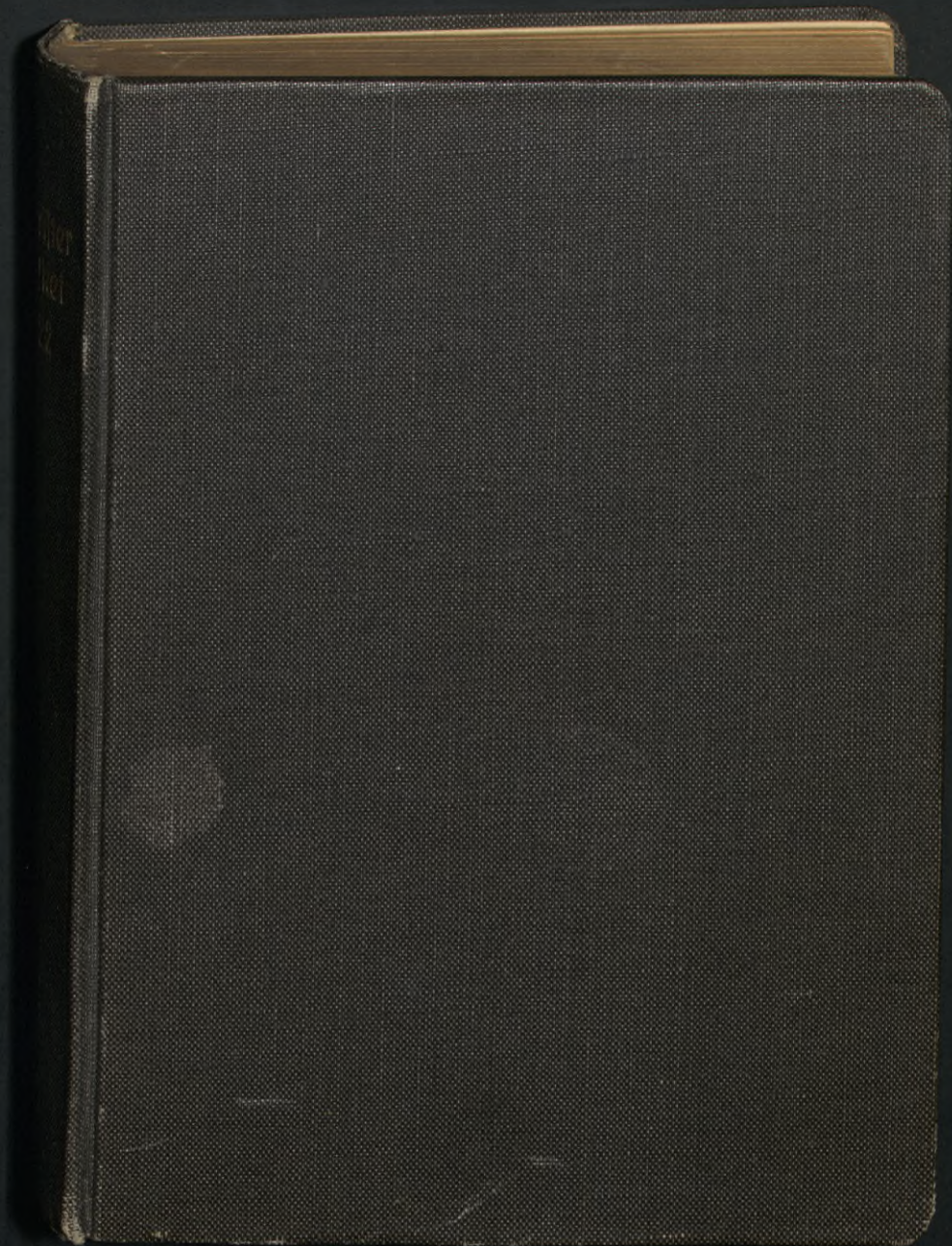
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

58

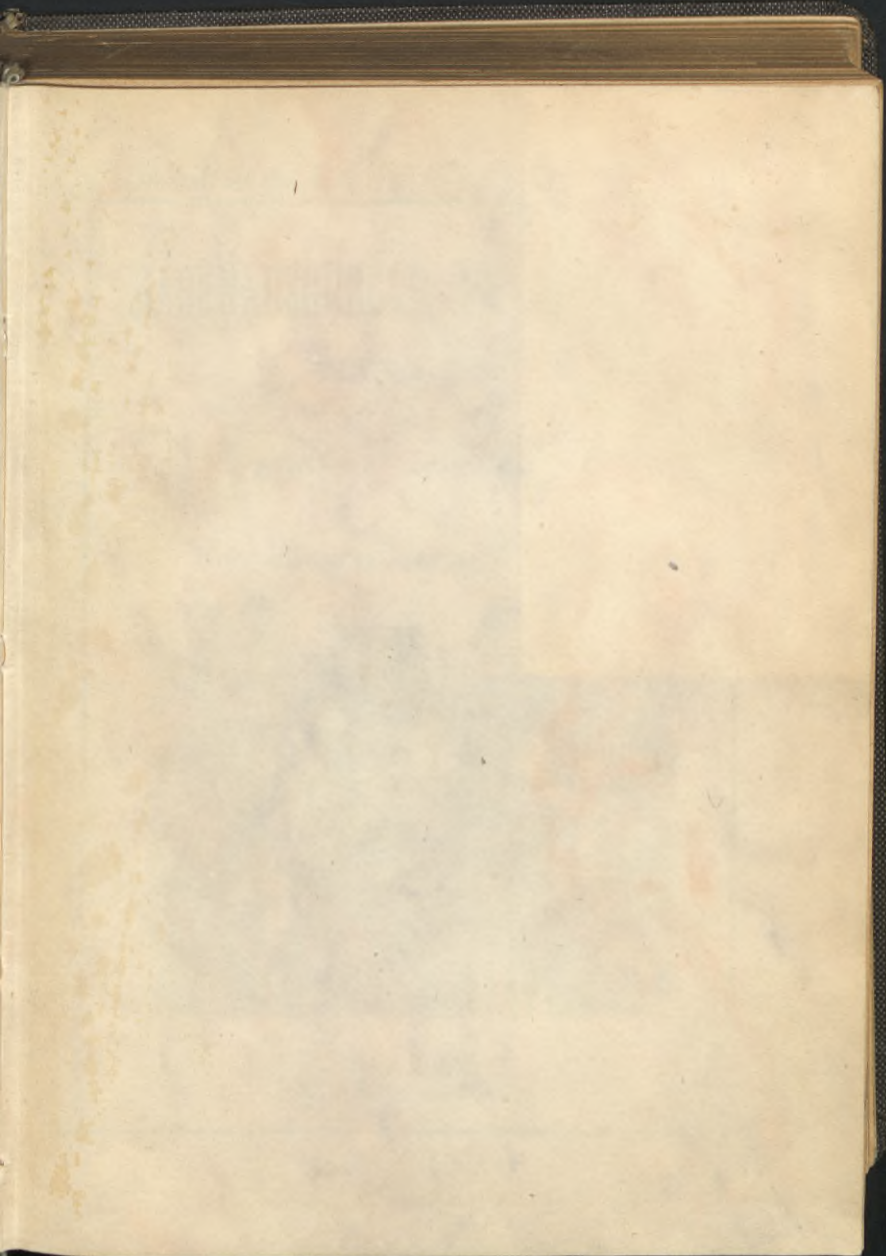
TRANEMÅLA

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.
Saml.

MARKNADSGUBBAR PÅ SJÖNEVAD

TECKNADE

AF

AUGUST BONDESON.

Med tre illustrationer af V. Andrén.

STOCKHOLM.

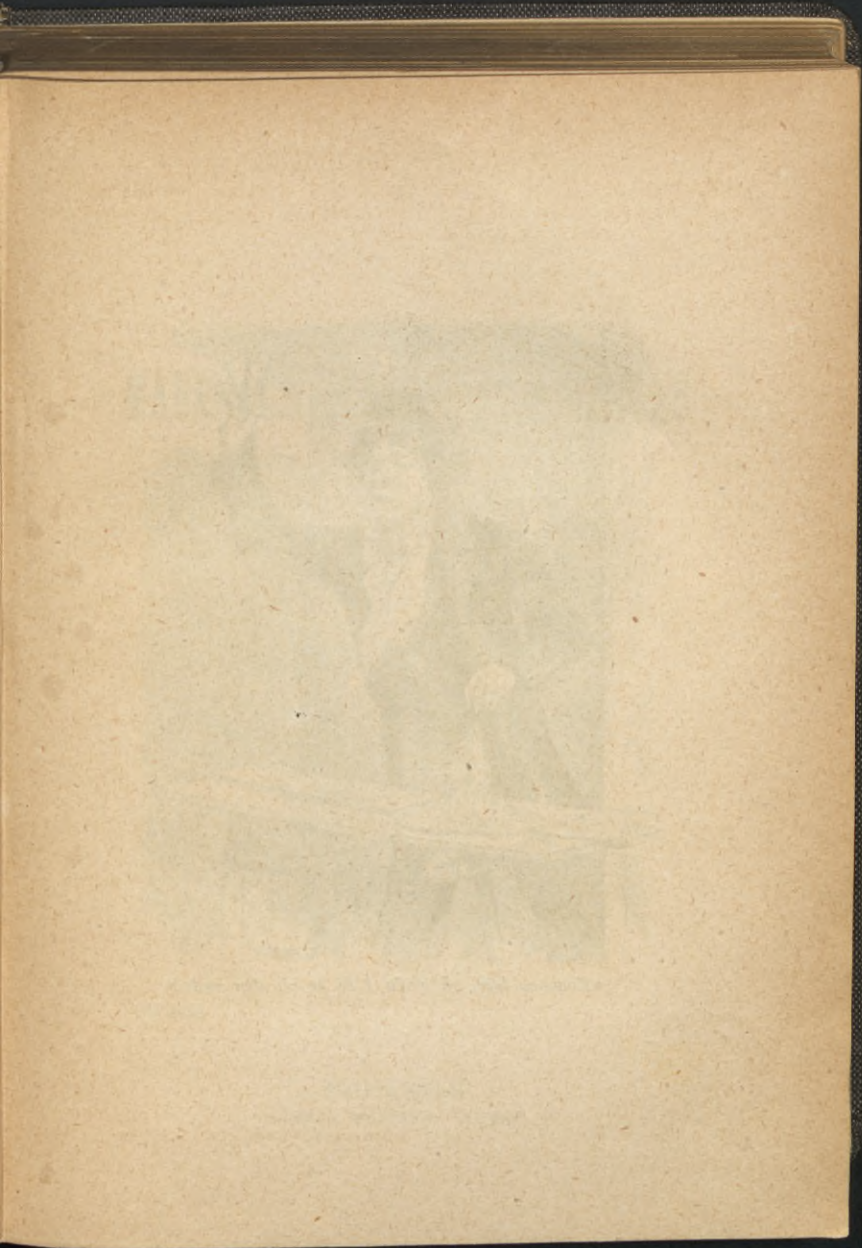
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 25 öre.

Öreskrifter för folket.

En samling smärre skrifter, lämpliga för folkläsnung och för sockenbibliotek samt till premier i folkskolor. — Hvarje häfte med en eller flera illustrationer.

- N:o 1. *Kung Oscar och Skogvaktaren.* Pennritning af Pehr Thomasson. 8:de uppl. 25 öre.
- ” 2. *Svenska kröningar.* Med porträtter af de flesta svenska konungar samt många andra illustr. 3:dje uppl. 25 öre.
- ” 3. *På Söder. — Onsdagsbröllopet* af Sylvia. 25 öre.
- ” 4. *Starke Per.* Bysägen från Upland af Nepomuk. 20 öre.
- ” 5. *En Bonde och en Soldat.* Tafla ur folkklivet af Nepomuk. 20 öre.
- ” 6. *De begge limporna.* Skizz af Nepomuk. 10 öre.
- ” 7. *Kristoffer Polhem och hans verk.* En teckning för folket. 20 öre.
- ” 8. *Gamla historier för folket.* 1:sta samlingen. 20 öre.
- ” 9. *Räddande Engel och Drottning.* En episod ur Drottning Desiderias lefnad af Marie Sophie Schwartz. 20 öre.
- ” 10. *Gamla historier för folket.* 2:dra samlingen. 20 öre.
- ” 11. *Karl XII vid Pultava.* Hist. teckning af J. Mankell. 25 öre.
- ” 12. *Den blifvande bispnen.* En tidsbild af P. Thomasson. 25 öre.
- ” 13. *En fyndig bonde* af Pehr Thomasson. Med 4 teckn. 25 öre.
- ” 14. *Vara och synas.* Berättelse af Onkel Adam. 25 öre.
- ” 15. *Stora Svenska män.* 1. Karl v. Linné. 25 öre.
- ” 16. — — — 2. Birger Jarl. 25 öre.
- ” 17. — — — 3. Axel Oxenstjerna. 25 öre.
- ” 18. *Laga Skifte.* Bysägen från Upland af Nepomuk. 25 öre.
- ” 19. *Sveriges och Norges förening år 1814.* Historisk teckning af S. A. Hedin. Med 4 porträtter. 25 öre.
- ” 20. *Öfvergången af Stora Bält* af J. Mankell. Med illustr. 25 öre.
- ” 21. *Stora Svenska män.* 4. Esaias Tegnér. 25 öre.
- ” 22. — — — 5. Magnus Stenbock. 25 öre.
- ” 23. — — — 6. Jakob Berzelius. 25 öre.
- ” 24. *Nya Riksdags-ordningen.* 25 öre.
- ” 25. *En gåfva af Kung Karl.* Pennteck. af P. Thomasson. 25 öre.
- ” 26. *Mäster Blomma* af Pehr Thomasson. 25 öre.
- ” 27. *Braskans marknadsresa* af Pehr Thomasson. 25 öre.
- ” 28. *Smärre berättelser* af Onkel Adam. 25 öre.
- ” 29, 30, 31. *Gamla historier för folket.* 3:dje, 4:de, 5:te saml. à 20 öre.
- ” 32. *Fosterländska sånger* af Pehr Thomasson. 20 öre.
- ” 33. *Från Pultava till Bender.* Hist. teckn. af J. Mankell. 25 öre.
- ” 34. *Hans, som kom till folkhögskolan.* 25 öre.
- ” 35, 36, 37. *Tio norska folksagor och äfventyr* af Asbjörnsen o. Moe. Tre häften, hvardera à 20 öre.

«Kommen här, så sko'n I få se på den onde!»

(Sid. 11.)

MARKNADSGUBBAR PÅ SJÖNEVAD

TECKNADE

AF

AUGUST BONDESON.

Med tre illustrationer.

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1881.

Sjönevads marknad.

Tjo, hallingar! I dag är det Sjönevads marknadsafton och i mor'n är det marknadsda'n.

Nu fins det la ingen kristen själ, som tänker hvarken på håfslåtten¹ eller på rågsådden. Gubbarne skrapa och borsta tallen af kräken, som skola med till marknaden. Käringarna skura och brassa inne i stugan för att ta emot färdasfolk riktigt hyggligt. Hairarne² smörja sina stöflar med syrefett³ och kimrök och smyga med blystöpning och läderflätning, för ingen vill vara sämre karl, än att han kan hålla sig med en blypisk. Dägerna⁴ titta i sina kistor och syna väl både kjortel och tröja; för i mor'n gäller det, kan ske, om det skall bli gåfveköp i rappet eller inte. Mors och fars kälegris står och tummar sin kopparstyfver och grundar efter, hur mycket rart han skall få för den på marknaden. De andra ungarne ha allt börjat skocka sig vid byaleden,⁵ för där skola de ha sin marknad. Men alla både stora och små titta jämt och samt mot himmelen och undra, hurudant vädret skall bli; för inte är det

¹ *håfslåtten*, andra grässkörden; ² *hairarne*, ynglingarne
³ *syrefett*, svinfett; ⁴ *dägerna*, flickorna; ⁵ *byaleden*, bygrindarna.

sagdt, att det alltid är sol och sommandag i slutet af september månad.

Nu kommer kvällen, och med den komma långväga farande, både slägt och vänner och oskylda med. Och så blir det mat och så blir det prat och så blir det drick och så blir det snick och så blir det snack och så blir det tack. Och först fram emot midnatt blir det ro.

Men det första hanarne börja gala på ottan, så blir där lif i gården på nytt. Mat och kaffe osa så godt inne i stugan; men inte fins det just många, som äro lystna; för alla vilja, kan tro, vara först framme på marknadsbacken. Och innan en vet ordet af, så myrlar det på alla vägar.

Här kör Jöns i Trulsagården med mor Anna Lena ijämte sig i fjädersätet och lille Johannes på ristebrådan bak i vagnen och så en fölsing,¹ som springer löske ijämte tjocka Bläsan. Där stretar Stina på Torpet med en kviga. "Kom, seksan, kom, seksan! Vill du gå, din skrabba!" — Här ha vi Gamle-Nils på Lyngen med sin fruedagsgris.² "Hopp!" Nu bär det istad i riktigt galtagalopp. "Så, så!" Nu är grisen i gropen och rotar. "Gyss, gyss! Bass, bass!" — "Uff, uff!" — "Hossa!" — Stryk. — "Ui, ui!" Och så är grisen uppe i ett jordpäreland³ på hin sidan gropen och Gamle-Nils på näsan i gropen. — "Undan bönder, här kommer en torpare ridande!" ropar nämndemannens Petter Johan, där han kommer och guppar på en stor grofbent vrensk⁴, som homrar⁵

¹ fölsing, fåle, unghäst; ² fruedagsgris, gris, som blifvit pålagd vid vårfrudagstiden; ³ jordpäreland, potatisland; ⁴ vrensk, hingst; ⁵ homrar, gnäggur.

och stegrar sig för hvart fämte steg. — "Ptro, hit!" skriker Hans i prästgårdens till ett par godstundta,¹ trättonkvarterers stutar; och inte komma de först fram på marknadsbacken, så mycket är då säkert.

"Tjo, hallingapågar!" låter det från ungdomen.

»Nu e de marten,²
 Nu skom vi roa voss,
 Nu skom vi drecka
 Dägernas skaul.
 Farst aitt glas brännevin
 Sen aitt glas arakevin³
 Ain gaung om auert⁴
 Gör ingenting.»

Nu ha vi det gamla, roliga Sjönevad midt för oss. Det är då den grannaste plätt på hela guds gröna jord. Titta bara, hur sjön ligger där och ryker i lysningen. Och där är ön med den gamle kungaborgen. Och hvart en ser, så har en bärg och boke och fure i utkanten. Men det är inte värdt att bli stående här och vidundra sig; vi få allt följa med strömmen, fast en trampar i till högt på smalbenet och det säger smack, för hvar gång en drar upp foten. Här äro gästgivarvårdarne: Päärs stora, halftomma långa med hundratals fönsterrutor och tegel på taket och Nygrens med en gafvel på framsidan.⁵ Och där oppe ligger Backen med vedhyddan och päreträdet. Men midt i byn skall kyrkan stå, och så gör den här med, för brän-

¹ godstundta, som gifva sig god tid; ² marten, marknad;
³ arakevin, punsch; ⁴ auert, året; ⁵ gafvel på framsidan, frontispice.

vinskällaren ligger midt emellan längorna. Och så ha vi marknadsbodarna och stånden.

Här tar Svän-Pottemakare just emot handsöl. "Det blir jämt, som mor skickade med mig, säks styfver till en lergök." — Där håller Halmstads bokbindare på med att fästa opp granna konterfjäg på de gistna bodväggarne. Hyllorna äro allt fullsatta med psalmböcker, katekeser och bibliskor; och den stora röda och guldförgyllda boken viftar utanför på sin stång. — Falkenbergs guldsmeder plocka fram ringar och spännen och nosedosar, grannare och grannare tills längre de hålla på. — Otto Boknalle och hans yrkesbröder ha både russeln¹ och truten i full gång. "Här, pajka, här ä trompeter å monnagiger! Sa då va, så sa då va; å sa då inte va, så sa då inte va; män sa då va, så sa då va på en gång. Hor blir då, mor Anna Stina? Sa då va sjalätten för en riksdaler! Ta'n för sjuttifäm öre! Ta'n för fira daler² då! Ta'n för tjuge-fira skilling! Ta'n för nie mark!³ Å så ta'n för plåten⁴ då! Här ä pajk, som inte står å hutt-lar. Hopp å lalla, gubba å käringer! Gronna⁵ än I å grontjack fån I. Men ekel klämmer in ståla. Sno nasen!" ropar han till den fina Inger Lena i Väby, och hon säger tack! Men hade hon förstått månsing,⁶ så hade hon bestämdt åtminstone tegat. — Schackerjudar äro här med som svampar på en rutten stubbe. Titta på den svarte oleken därborta, hur han går på. "Te må mans schteke mich, um inte ten färk er echte. Jach inte lure, jach mans kunna ete

¹ russeln, handeln; ² fira daler, 67 öre; ³ nie mark, 37 öre; ⁴ plåten, 33 öre; ⁵ Gronna och följ.: Dåliga ären I och dåliga saker fån I. Men jag drar in pängar. Gif knallen en kyss! ⁶ månsing, knallspråk.

fleschk, micke fleschk. Se på ten krake und ten halstuch! Kep, kep! Pillich, pillich, micke pillich!“ — Kakekäringarna sitta vid sina kistor och nog få de sälja, lika visst som hallingapågarna ha styfvern och hallingadägerna tycka om ringar och sockerkyssar. Och så skola, kan veta, hallingamorerna ha litet pepparnötter och pålkagrisar¹ med till dem, som vänta där hemma.

Och där oppe på de gamle tingsbackarne sen! Där strimmar nötrygg vid nötrygg. Där trängas gubbar och käringar med käringar och gubbar. En håller en gris och en håller en so.

I backsluttningen stå kältringavagnarna.² Invid dem träta och slåss konorna, och i vagnshäckarna tumla de halfklädda ungarne omkring med hundrackan. Kältringarne själftva rida opp och ner genom mängden på fulla ack,³ som stampa och kråma sig värre än patronens stathästar på Sannarp. Här hålla trädgårdsmästare och humlegubbar. Där stryka klockskojare och skälmar.

Och så brusar det värre än Yngeredes fors⁴ och surrar, som en hade slagit ihop älfvahundra bikupor. Ingen kan skilja, antingen det är bräk eller pip eller vrål eller grymt eller spel eller skräll. Men det är alltihop på en gång.

¹ pålkagrisar, karameller; ² kältringavagnarna, tattarnes eller skojarnes vagnar; ³ ack, hästkrakar; ⁴ Yngeredes fors är det största vattenfallet i Åtran.

Möller.

Först och främst skola vi hålla oss framme hos Möller. Han har aldrig någonting annat för sig än att ställa till rolighet. Så gör han här och så gör han öfver allt, där det fins godt om bränvin och folk, som vill ha roligt och som har pengar med. Och kucku är han för alla marknadsgubbarne, det kunnen I slå er i backen på.

Här står han i den gamla, stöttade marknadsboden längst oppe på backen. Han håller som bäst på med att låta den lille ihålige glasfasen snurra opp och ner i vattenflaskan, allt efter som han trycker eller släpper efter på hinnan, som är spänd öfver flaskmyningen. Men tyst, tala aldrig om, hur det går till.

“Tan en nummerskifva, där det står ert årtal, så fån I höra, hvad den lille Pimentell säger! Friskt koras! Kila på sissan!” ropar Möller och lyfter flaskan högt i vädret.

Den lille svarte snurrar rent okristligt. Men folket har inte kommit riktigt i tagen än, utan alla stå där bara och titta på Möller, och det kunna la vi med göra.

Det är en stor grof sålare, den Möllern. Men inte är han just så illa granner ändå. Ansigtet

ser ut efter smittkopporna som ett gammalt rostigt rifjärn. Kindkotorna streta med all makt utåt, och läpparna äro så svullna, som om de vore råttebitna. Näsan är som en larsmässepära och står så, att det kan både rägnas och snöa in i hånne. Håret är så krulligt som på den värste ullhund. Men ögonen, ögonen de tala, de tindra rent som på en orm, när han ligger oppe i solbacken och gaddar. Kläderna, Möller har på sig, äro nymodiga, men barslitna så de blänka och det är inte fritt, än de likasom smågrina i sömmarne och kan ske annorstädes med. I dag har han, må tro, sträckt upp sig i halskappa; men hon flyger och fläktar utanpå västen, så att vi se det starka, ludna bröstet, för se, skjorta är ett plagg, som Möller aldrig kan lida.

“Kommen här, så sko'n I få se på den onde!” ropar Möller och sträcker fram nummerskifvorna.

Skräddare-Jöns och Mjöltnare-Bängt stå och mackyra¹ och stöta på hvarandra. Men rätt som det är, så puffar mjölnaren till skräddaren, så han flyger midt i famnen på Möller. Nu är la skräddaren för skams skull tvungen till att låta spå sig och därför så letar han ut en skifva med sitt årtal. Där står 1831 — 1851 — 1871. Nu är Jöns hvarken gamle karlen eller kjolapåg.² Men det hade jag aldrig behöft att säga; för se'n Möller bara har tittat litet på skifvan och fått svarten till att snurra, så få vi veta både det och mer.

“Den lille Pimentell säger, att du är tjugenic år gammal och född i Skyttens tecken. Du tycker om en droppe pratspad ibland och grinar och pratar, så

¹ mackyra, göra tecken; ² kjolapåg, pojke i kolt.

mycket du får. Frimodig, frisk och sund som en jagthund! Hurudan du sedan är och huru allt ska gå dig, det kan du läsa på detta lyckeblad.“

Bängt betalar sina tio öre och tar emot lyckebladet och sen så läser han högt, hvad där står, och så många, som stå nära, räcka hals och läsa med.

“Du vill veta ditt framtida öde!

Du är uppriktig emot dina medmänniskor; men din uppriktighet kan skaffa dig många fiender. Ty den, som säger hvar man sanningen, han får snart icke en gång låna hus öfver natten. Du kan blifva ond och god igen och allt detta på en och samma dag. Lägg dock band på din vrede, ty eljes kommer du i mången svår olycka. Du är lät-trogen. Men tro icke den förste, som hviskar dig något i örat; ty lögnen lånar ofta sanningens mantel. Akta dig framför allt för flickorna: ty flickornas trohet liknar vädret i april. Du måste genomgå många vedervärdigheter och pröfningar, innan du finner lyckan. Men slutligen räcker hon dig handen, antingen som ett stort arf från en rik släktning i Amerika eller annorstädes eller ock som en vinst i något utländskt lotteri. Då får du dig ock en rik och vacker hustru, som gör dina kommande dagar sälla; och ditt äktenskap välsignas med välskapade och välartade barn. Du uppnår, om du väl sköter din hälsa och aktar dig för allehanda faror, en hög ålder och får då se omkring dig dina barn och barnabarn allt in-till tredje och fjärde led. Se där ditt framtida öde!“

Den som vill veta mer för fem skilling, han får gå till prästen.

“Jäden¹ i det!” tyckte Skräddare-Jöns, och så tyckte Mjölhare-Bängt och de andra med.

Och så, skall jag säga, den lille svarte får snurra och hans härre och mästarte prata.

“Nej, nu ska’ här bli en annan vals!” ropar Möller, sen alla de lystnaste blifvit spådda.

Och så spikar han en läktestump tvärs öfver öppningen på marknadsboden så högt, att den räcker öfver hans hufvud, och sen fäster han utefter den ett gammalt, groft-lakan; och det blir då likasom en skärm framför nedre delen af boden. Sen så ger han sig till att slå med en grof ekepryl på en upprostad bricka, för nu skall det bli komedeja. Och genast så kommer där folk dit springande från alla håll och kanter. Och så blir där ett puffande och ett knuffande utan all ända, för alla vilja stå så nära, som ske kan.

Så klifver Möller in i boden. — Nu börjas det.

En liten underlig sälle, med äkta träskalle, trekantig hatt, grön och röd uniform och med sabel i handen klifver opp på kanten af lakanet och bockar mot folket.

“God mor’n, god mor’n!” tyckte Mjölhare-Bängt och grinade och vred på sig värre än kvarnskon där hemma.

“Jag är Pottomanches, spansk general ifrån Spanien!” skriker sällen. “Trassa, trissa, filehjä, filibom, baro, farno, karo, laro, maro, paro, polemeja, piteheja, paramatta, trampakatta, lirim, larum, dundrium, piff, puff!” skriker han ändå värre.

“Begriper du spanska, skräddarebock!” tyckte Askome båtsman till Skräddare-Jöns.

¹ *Jäden*, djäfrulen.

“Är trissa spanska, så gör jag allt det,” mente skraddaren på och grinade.

“Millimetta, ball, stina!” skriker Pottomanches och hoppar och regerar förskräckligt på sin kant.

“Är Stina med spanska, så tror jag vi begripa spanska allehop, eller hur?” ropte skraddaren och vände hufvudet åt alla sidor.

Alla tyckte det var riktigt bra, att båtsmannen fick på tafsen, så de både nickade och jakade åt skraddaren.

“Klirpa lagom, din ullsaks!” skrek båtsmannen och gaf med detsamma skraddaren ett nyp, där han kom åt honom, så skraddaren talte inte ett ord mer om spanskan för den gången.

Nu så stiger Pottomanches högt opp i vädret.

“Jag har tagit sju konungakronor till fånga och satt sju käjsarmössor på en gång hufvudstupa ner i en brunn, ryckt munstascher och pipskägg af påfven i Rom och nu så ska’ jag ha fått i sjalfve påcker och ta svansen till en flugviska.”

“Hy, hy!” skrek en af bypojarna, i detsamma en ny figur uppsteg på skärmen.

“Där ha vi bror till den, som satt öfver orgelväcket i vår gamla kyrka!” tyckte Mjöltnare-Bängst.

“Här är jag, påcker sjalf, rickarums¹ korporal ifrån rickarum. Och här har du svansen. Men jag ska’ viska både bromsar och flugor af dig och det, så det ska’ osa efter’t.”

“Blikst, dunder, granater och svafveldunster!”

“Dunsta mig hit och dunsta mig dit!”

“Parera mitt hugg!”

De fäkta och slå ihop skallarne.

¹ rickarum, helvete.

“Påcker!”

“Gröthyfvel!”

“Skam!”

“Vällingahvässare!”

“Oleke!”

“Torbaggatämjare!”

“Djäkel!”

“Stickebackabligare!”

“Glofar!”

“Dyngedansare!”

“Turoma!”

“Akselpålätt!”

“Attan!”

“Tässeförmyndare!”

“Fasen!”

“Bälghund!”

“Fan!”

Pottomanches stöter och hugger med sin sabel, så att påcker faller ner och lemnar svansen efter sig.

“Hurra för Pottomanches, spansk general ifrån Spanien!”

Pottomanches hoppar opp och ner och svänger ikring sig med påckers svans.

“Nu fins det ingen, hvarken i Ryssland eller i Tyskland, som tuktar mig.”

“Detta måtte vara Hin ondes besegrare,” sa Vessige småskolemästare och sträckte på sig, för han ville vara likasom litet mer hemma i sådana saker än de andra.

“Ja, ja, nog så gaf han fasen, så han hickade!” tyckte Mjölhare-Bängt och klippte med ögonen mot skolemästaren.

Men skolemästaren, han klippte inte igen, för han tyckte mjölparen var dum, han.

Nu stiger där en rysligt led käring opp på skärmen. "Hvad är du för ett styggt bäst?" skriker Pottomanches. "Ränn och ryk till hälseke igen! Jag har gjort påcker stubbig. Akta du ditt svarta pulverhorn till tryne, så jag inte tar det till en snusdosa!"

"Du ska' la snusa så lagom. Jag är påckers mormor, jag!"

"Mormor eller farmor så knalla dig undan, så jag inte knäcker din hornskalle och drar hårstriporna af dig, så du blir som en fladder katta!"

"Titta på mina klor först!"

"Burkomeja, häj, säj, filibom! Briss, brass!"

"Ritsch, ratsch!"

Pottomanches och påckers mormor flyga på hvarandra.

"Briss, brass!"

"Ritsch, ratsch!"

"Aj, aj, mormor! Släpp, mormor! Aj, aj!"

Påckers mormor vinner. Det tar eld i Pottomanches hår. Han ramlar ner bakom skärmen.

"Ritsch, ratsch!" skriker påckers mormor och så blir hon med borta.

"Stackars den spanske!" sa' Mjölnare-Bängt.

"Å, han var för krafvig,¹ han som alla andra knektapaltar, så han skulle ha något för gammal ost," tyckte skraddaren och tittade stint på båtsmannen, för nu hade han krånglat sig undan, så att båtsmannen inte nådde honom.

"Passa du dig, skraddarekrycka, så inte skam hittar på att ta dig före kvällen!" sa' båtsmannen och nickade god mening.

¹ krafvig, pockande, morsk.

“Men det var en rysligt led karing. Hade det bara tagit eld i hanne med!” tyckte Mjölhare-Bängt.

“Å, hon hade allt varit i elden en gång förr.

Hi, hi, hi!” sa skraddaren.

“Hi, hi, hi!” grinade alla förutom skolemästaren.

Han var finare på det och därför så grinade han:

“Ha, ha, ha!”

Nu stiga två smålandskaringar opp på skärmen.

“God dag, syster!”

“Tack för det!”

“Om du och jag bodde tillhopa, så skulle vi aldrig träta.”

“Å, hvad skulle vi träta om!”

“Kära du, bit inte näsan af mig!”

“Hur är det med dem där hemma?”

“Å jo, far ligger där bara och gapar och grinar illa, för han tror, han är feger.¹ Men hur är det med lillen hemma till ert?”

“Jo, han är så trinder och stinner som en julakorf.”

“Har där händt några olyckor där hemma?”

“Ja det må du la tro! Tösen hemma var borta och köpte en spann mjölk i slottan och gaf tolf skilling för den och tänk! — den skar sig².”

“Håå, det var farligt!”

“Har där händt några olyckor hemma till ert då?”

“Jo, jo, män! Du känner la Eleasar, den snälle Eleasar!”

“Håå, hvem känner inte honom! Men säj, hvad det var!”

“Jo, du ska' tro, Eleasar, den snälle Eleasar välte i landsvägsgruppen med pottelasset. Och alla kärnen trillade rundt ikring, och alla faten och talrickarne gingo rent i kras.”

¹ feger, nära döden; ² skar sig, ystade sig vid kokningen.

“Håå, det var håken!”

“Ja, allt gick utom en liten kruka. Och vet du hvad! Den fick jag för en daler; hon skulle eljes kostat en plåt.”

“Håå, den snälle Eleasar! Tänk, om han hade vält där hemma till vårt!”

Nu kommer där fram en småländigakale till käringarna.

“Hör du Stafva! Ska’ du stå här hele da’n och bara glana¹ och prata! Vet du inte, att både hunden och svinen kunna gå in i stugan och surfva² ner allt, hvad där fins, och getterna kunna äta opp kålen i kålgården! Där är ju inga andra än ungarna hemma, och de göra la inte annat än ondt, de med. Har du inte bättre vett!”

“Å, du gnafver och skafver jämt, likasom en inte gjorde något annat än stode och pratade dag ut och dag in, och ändå så är det då ingen, som gör någon nytta, mer än jag. Du ska’ ha näsan med, om jag så bara tittar ut genom stugedörren. Tig du, eljes så ska’ du, min sann, inte ha roligt efter’t!”

“Tvi dig, Stafva! Du är då en riktig häksa!”

“Jag ska’ både häksa och läksa dig, din sjatte³!”

Käringen rusar på honom och slår blindt. Gubben springer sin väg.

“Där fick han, för han var förveten!”

“Hurudan är din kale nu för tiden, Britta?”

“Jo, han är och han får, han som din.”

“Men hör du, Britta! Hvad fick du för smöret, du skickade till Göteborg?”

¹ glana, titta; ² surfva, snuska; ³ sjatte, ynkrygg.

“Tre daler¹ fick jag.“

“Det var en evig lögn! Du hvarken fick eller skulle ha mer än tjuge skilling.“

“Säger du, att jag ljuger!“

“Ja, det gör jag. Jag fick inte mer än tjuge skilling för mitt.“

“Ja, det kan jag la tro!“

“Hvad säger du! Är inte mitt smör så godt som ditt, din knispa!“

“Knispa själf, din haspa!“

“Mins du, när du dränkte kattungarna i Pettera brunn!“

“Mins du, när du släppte grisarna i Hinstu-Pälla päreländ!“

“Mins du, när kalen din satt på skampallen i kyrkan!“

“Mins du, när din söp sig fuller i Näshulta begrafning?“

“Mins du, när du tog tre skilling för ett halfstop drick af en knalle!“

“Mins du, när prosten sa', att du har varit en leder kona i alla dina da'r!“

“Vill du tiga, din rackarekona!“

“Tig du, din tjufkona!“

“Jag ska' ge dig både för tjufkona och för prosten och för Näshulta begrafning och för Hinstu-Pälla päreländ och för grisarna på köpet!“

“Kom, så ska' du få för rackarekona och för drickahalfstopet och för knallen och för skampallen och för kalen och för Pettera brunn och för kattungarna med!“

¹ tre daler, 50 öre.

Oj ia mig då, hvad de basa på hvarandra! Skallarne hoppa och smallra, och kjortlarn flyga och hvasa. "Rack —!" "Tjuf —!" "I! —" "Tji! —" Käringarna ramla ner bakom skärmen.

Så länge spelet varade, hördes intet annat än litet fniss och grin. Där fans inte en kotte, som tordes säga så mycket som smack; för då kunde han gått miste om något ord, som käringarna sade, och det ville ingen för allt smör i Småland.

Nu brast det löst på en gång. Somliga storgrinade, somliga storskreko, och inte fans där många, som kunde säga ett riktigt svenskt ord på en lång stund.

Nämndemannen i Trulsagård grinade, så den store istermagen hoppade rätt opp och ner, och så smilade han emot mor Anna Lena och sa':

"Tvi hundan, sådana käringar! Du ska' ha dig ett silkehalsakläde, Anna Lena, innan vi köra hem ifrån marknaden."

Mor Anna Lena smilade igen och nickade godt förstånd.

"Då är det annat med halländingakäringar!" tyckte gubbarne ihop.

Käringarna smilade och lade hufvudena på sned och snöto sig i förklädet.

"Det var synd, påcker inte var med," tyckte Mjölhare-Bängt.

"Eller hans mormor!" tyckte skraddaren. "Det skulle blifvit susen på vassvällingen; men det gick bra ändå."

Nu komma två gubbar opp på skärmen. Den ene känna vi igen, för det är mor Stafvas kale, Lasse; den andre, det är mor Brittas Svante.

"God kväll, Svante!"

"Tack för det, Lasse!"

“Hvad har du för godt att säja i dag?”

“Jo, du ska' tro, jag har la inte litet, jag; för jag har varit på Värnamo marknad, sen vi träfftes sist.”

“Å, den sure! En annan sjåt¹ kommer aldrig ur fläcken nu för tiden.”

“Jo, se jag gaf mig till Värnamo; för där, tänkte jag, får jag allt bra för mina stutar. Du mins la den krummelhornte, han som slet ifrån lasset vid kyrkebyggningen och keste och skrämde gamleprostafar så prostafar, så styfver gubbe han än är, släppte både händer och fötter ifrån sig — det var stut, det! — och den hvite — — —“

“Ja, ja, ja, ja! Men hur gick det till på marknaden i år?”

“Jo, jo män, bror! Men se, jag kom till att tänka på de rare stutarna, så jag hade så när glömt allt annat. — Ja, du det var stutar det. Jag mins en gång, de lede bestarna drogo mig ner i Strättebo plurr,² så jag stod i efter öronen. Men så fingo de, hunden ta mig, dra opp mig igen. Ja, du ska' tro, det kostade på att skiljas vid dem; för jag ska' säja, att om vi så hade varit slägt, så hade vi inte kunnat vara kärare i hvarandra. Men så fick jag också fämtanhundra³ för dem, och det är styfrar, det! Och jag ska' säja, när jag kom på marknaden med dem, så koksade⁴ folket och glodde, så ögonen stodo som på strypta kråkungar. Och alla sa' med en mun: “Den Svanten i Skräppekull, det är då karl, som kan göra folk af stutar, han.” Och — — —“

“Men hvad var det mer, du skulle tala om, Svante?”

¹ sjåt, stackare; ² plurr, gungfly; ³ fämtanhundra (daler) 250 kronor; ⁴ koksas, sträcka upp hufvudet.

“Ja, du Lasse, jag kan då aldrig glömma de stutarna; men — jo, när jag var där på marknaden, du, så såg jag, hvad du aldrig har sett.“

“Hvad var det för något, som var så konstigt då?”

“Jo, du, det var landshöfdingen.“

“Å, den sure var det la häller!“

“Du ska' tro, det var karl! Han var, gud förgrömma mig, så stor och så långer som den värste knekt och stinner var han som en mjölsäck vid julatid och klädeskläder med guldfransar och guldränder hade han på sig. Och så hade han ett trindt glas i den ena ögonvrån och när han tittade i det, så grånade han så illa, som om han hade sett håken själf igenom 'et. Men det roligaste var ändå det, för jag fick höra honom tala. Och tänk! han sade några ord till mig med. Det fins då ingen i hela Västbo härad, som har talt med landshöfdingen, mer än jag.“

“Nu ljuger du, Lasse!“

“Nej, se det var då en evig lögn. För jag stod där på gatan och tänkte på mina stutar. Och så skreko de: “Skynden er undan, landshöfdingen kommer!“ Men jag hvarken såg eller hörde, innan landshöfdingen var ända inpå mig och ropte: “drag allra längst in i hälseke, din drummel, och stå inte här midt i vägen!“ sa' han. “Gud välsigne landens fader!“ sa' jag bara och ville springa undan. Men då ropte han: “Vänta, vänta!“ och så drog han upp sin pångapung och gaf mig en hel guler trättitvåa banko och sa': “Där ska' du ha till en stor sup, för du är duktig!“ sa' han. — “Tack och tack och många tackar och tack därtill!“ sa' jag och ville ta'n i hand; men han ville ingen tack ha, den snälle landshöfdingen. Du ska' tro, befallningsmännen och vår gamle räf med, de glodde grömt på mig. De stodo ikring honom och de gippade och trippade

och de bockade och de sprungo; men pass, om de fingon någon guler ändå.“

“Det var den sure! Men hvad såg du mer då?”

“Ja, det blir la för långt att tala om allt, hvad jag såg; för då finge jag la stå här ända till jul igen och tydde kanske inte med'et ändå. Men sen jag hade fått riksdalern, så tänkte jag: “Det ska' då bli en evig lögn, att Britta ska' ha vår af desse pängarna.“ Och så gaf jag mig ut på marknaden och tog mig först ett halfstop drick och sen så gick jag och tittade mig ikring. Så var där en leder tysker, som hade bapianer. Tvi, så leda! Och de voro så lika tysken själf, så slägt voro de bestämdt. Och jag förstod lika litet, hvad han sa', som hvad de sa'. Men den ene bapianen, han var den oleke så genedriger¹. Grömmar var han; men han kom till mig och flydde mig näfven, och jag tog 'en. Men en rackare så stark var han, så liten han var, för han kramade, så jag skrek till. Så klämde tysken till att spela på ett skåp, som han drog med en slipevind; och då spände bapianerna till att hoppa och dansa. Aj, ia mig då! — Men se, nu får du tala om nå'nting nytt!”

“Jo, vet du; när jag gick igenom Strättebo hage, så hörde jag göken. Var inte det fasan att höra göken på annandag jul!”

“Å, det var la ingen gök!”

“Jo särra män, för det det var. Han satt på en stake och tänk! — han kände igen mig sen i fjor; för han nickade emot mig och ropte: “Bror Lars, bror Lars! Tack för i fjor! Bror Lars!” Var inte det göken eller hvad!”

“Det här var ju bara dumma bondfukter alltihop. Tacka vill jag då Hin ondes besegrare!” tyckte Vesige småskolemästare.

¹ genedriger, nedlåtande.

Men så tyckte inte de andre hallingarne; för de kunde aldrig roligare ha än att få titta och höra på dumma småländingar.

“Vänta bara!” sa’ Mjölpare-Bängt och ruskade på sig. “Snart blir det la stryk af här med!”

“Men hvad är det med dig Lasse?” sa’ Svante på skärmen. “Du har la fått stryk af käringen, efter du är så blåstrimmig i synen; och näsan sen, hon står som en sprucken uddaträsko och är så röd som en spelorre i mars månad.”

“Hvad säger du! — Jag ska’ göra din näsa sådan, som du säger min är, din krake!”

“Kom, så ska’ jag kraka dig, din sjatte!”

Och nu släss de så eländigt där oppe, så tvärträet ramlar ner och tar hele skärmen med sig. Och så slänger Möller både Svante och Lasse i sin lilla låda och tar af sig hättan och går ikring för att få sin belöning.

“Det var två riktiga lergökar, dedärsinge!” ropade mor Anna Lena och tittade på sin Jöns.

“Tvi, sådana hairar hade vi då inte velat ha!” tyckte käringarna ihop.

Och nu grinade la gubbarne godt.

“Ja, ja, ja, ja!” sa’ Jöns i Trulsagården. “Mycket har jag sett, men aldrig såg jag maken.”

“Nej, det var en attan hake!” sa’ Mjölpare-Bängt.

Och se, Möller tycker nog om berömmet, men ändå mer om styfrarne, han får inhösta. Men allra bäst tycker han om en liten hvässare ofvanpå allt pratet och inte glömmet han att ta den håller. Sen hvilar han sig tillhoppa med Pottomanches och påcker och påckers mormor och Stafva och Britta och Lasse och Svante, tills folket börjar rycka i honom. Då måste han opp och tar så till den gamle leken på nytt.

Bängt Mårtensson.

Viljen I höra på mer stollafora, så ge vi oss bort till Bängt Mårtensson på Vessige mosse eller Tumma-Bängten, som han kallas, för hans mor inte hade mer än en tumme. Här står han med sin klafvacknipa på ryggen och de svartbredsade¹ kryckekäpparne under armen; för I mån tro, Bängt är den värste klafvama- och käppamakare, som fins i tre härader. Stor och bred är han och för rästen folket lik och så lugn och trovärd ser han ut, som han aldrig hade kommit fram med ett enda osant ord. Och fast han är fattig som en lus, tar han ändå inte ett rundstycke för hvad han talar om. Men det värsta är, att han stammar så anskrämligt. För skall han säga glömma, så drar han först till med ömma, så blir det lömma, och så till slut ropar han glömma, så ingen människa glömmet det i all sin tid. Ibland så tar han och börjar med glömma och går så till

¹ svartbredsade, svärtade med afkok på bresilja.

ömma, om inte ända ner till *ma*. För det mesta är det ändå bara det första och det sista ordet i meningen, som han plockar sönder och lappar ihop så där. Men viljen I, att han skall komma riktigt i tagen, så fån I akta er för att skylla honom för lögnsmide, om han så än påstår, att han har legat en hel dag på botten i Storån och ändå inte kunnat sjunka. För det ger han sig då den onde på, att är sant, lika visst som att hans gamla Pärnilla är syskonbarn med ryske käjsaren och har ett orimligt stort arf att förvänta. Må tro, det är inte ett backstusittarearf, det; för det är nie fillejoner och nie trillejoner och nie tvillejoner och nie millejoner och nie tusen och nie hundra och nie och nitti daler och nie styfver och allt i banko.

Men nu är han ihåll med att tala om, hur han hjälpte Karl Johan en gång i världen. Och utan stamning så skulle det låta på det här viset:

“Jo, se det var i mina unge da'r, och då, sko'n I tro, bocka jag mig inte för hvem som hälst, så jag inte gjorde. Så låg Karl Johan där nere i Tyskland och slogs med dendärne hundturken Napolion. Så en dag de skulle ihop igen, så hade Napolion fått sig ett stort läjon, som han pussade imot Karl Johan, och där bet hvarken bly eller stål på det, och det höll ända på att göra hackemat af så mycket folk, som Karl Johan hade med sig. Då blef allt Karl Johan likasom rädder. Men så hade han la hört talas om mig och så skickade han genast en kar med en stor berlinare och fyra hästar för, som skulle händta mig dit ner. Ja, karlen kom hem till mig och jag slängde bandknifven och klafvaämnet och följde med sådan, som jag stod, och det bar i väg, så jag såg inte annat än himmel och hästafötter.

Så när jag kom fram, så sprang Karl Johan imot mig och tog mig i famn och lyfte mig och gapade och grinade, så glad var han.

“Nu sko'n I få se på den onde!” sa' han till hina. Och så sa' han till mig: “Jag vet du orkar Bängtt Mårtensson,” sa' han. “Gack nu dit bort och sköt om detdärna läjonet, så ska' du få bli min general!” sa' han.

“Ja piramän!” sa' jag bara och så var det jag som gick fram till läjonet. Och det glipade emot mig så ledt, så jag trodde ända det skulle sluka mig. Men så var det jag, som stack armen in i gapet på det och fick tag i svansen och så ryckte jag till så pass, så jag vände ut och in på läjonet i ett enda tag.

“Tjo!” skreg Karl Johan och var så glad, så han hoppade på ett ben och sang. Men Napolion han blef så rädder, när han fick se, att jag var kommen, så han och hans folk lade af hem det fortaste de orkte. Och Karl Johan han lyfte mig och han spanderade på mig och han ville göra mig till general med. Men då sa' jag bara: “Det går inte an, för då bli Vessigeboarna utan klafvar och krycekekäppar,” sa' jag.

Ja, ja, då lät han la säja sig; men inte lät han mig komma hem igen fastande, för jag fick så pass, så jag hade godt af det i åtta dar.

“Jäden i den Bängten!” tyckte Albrekt till Lassa “Det tål en sup!” mente han på och så drog han fram sin lommeffaska och söp Bängtt till. “Men,” sa' han och gaf Bängtt flaskan, “hur var det, när du var ihop med den danske kungen?”

Bängtt likasom drog litet på munnen, när han fick flaskan, och nu tog han sig en duktig klunk. Så grinade han illa och harskade sig, när han lemnade igen flaskan och därefter knäppte han till med

sin pasjasa, för han var inte af det folket, som låter be sig.

“Jo,“ sa' han och torkade sig om munnen med rockärmen; “jo, det var en gång, jag skulle ge mig ut och sälja klafvar. Så gick jag och gick ur gård och i gård och till sista slut så kom jag fram till danske kungens by. Så ställde jag mig där i ett gatehorn och väntade på, att där skulle komma någon och köpa af mina klafvar.

Rätt som det nu var, så kom den danske kungen gående.

“God dag!“ sa' kungen.

“Tack för det!“ sa' jag.

Så säger kungen:

“Är du inte Bängt Mårtensson ifrån det danska Sverget?“ sa' han.

“Joho, hans kungeliga majestät, det är jag,“ sa' jag.

Så säger kungen:

“Då är det du, som är gifter med min gamla fästemo, Pärnilla, hon som är syskonbarn med ryske käjsaren!“ sa' han.

“Jaha, hans kungeliga majestät, det är jag,“ sa' jag.

Så säger kungen:

“Och då är det du, som är så rälige¹ starker!“ sa' han.

“Jaha, hans kungeliga majestät, det är jag,“ sa' jag.

Så säger kungen:

“Och då var det du, som slogs med fyra och tjuge äkserepågar!“² sa' han.

¹ rälige, rysligt; ² äkserepågar, beväringssynglingar;

“Jaha, hans kungeliga majestät, det var jag, och jag fick lika så mycken stryk som alle de fyra och tjuge,” sa’ jag, för jag missa’ mig; men det begrep inte kungen. Jag mente, jag gaf dem stryk allehop, så det hurrade efter’t.

Så säger kungen:

“Jaha, du Bängt Mårtensson, dig vill jag allt snacka litet mer med. Nu har jag la inga stunder till det, för jag ska’ opp och regera en vänna; men kom hem till mig i mor’n tidiga, så sko’ vi ha oss en rolig stund ihop och så ska’ jag köpa några klafvar af dig med; för jag ska’ säja dig, min bror, att jag har allt många nöt att klafvabinda, jag, och jag har hört säjas, att det är jäden till klafvar till att vara duktiga och behållna¹, de du gör,” sa’ han.

“Jaha, det kan hans kungeliga majestät ge sig jästabör² på och ändå bli salig, att inte fins det någon i hela Danemarks rike, som gör maken till mina klafvar, det säger jag och det står jag vid med. Och komma ska’ jag, det är säkert som amen i kyrkan,” sa’ jag.

Så säger kungen:

“Ja, farväl med dig då och välkommen i mor’n!” sa’ han.

“Tack för det!” sa’ jag.

Och så skildes vi åt som riktigt goda vänner ändå.

Så om mor’nen så var jag borta till kungens med klafvarna, innan klockan slog sju. Men där var både luckt och sluckt³. Det var räligt folk till att sofva länge, de måtte la aldrig ha stängt inne

¹ behållna, varaktiga; ² jästabör, helvete; ³ luckt och sluckt, stängdt och släckt.

os, tänkte jag; för eljes så voro de la lika goda till att sofva som löktnantens på Hjulebärg. Så lade jag i att bösta på förstudörrarna. Män där blef ingen vaken för det. Så klef jag opp på bälustutaket och lade mig att titta igenom fönstret. Då fick jag se, att människorna lågo därinne. Så slog jag några duktiga slag på rutan, och då var där någon, som rörde på sig inne i sängen.

“Hvem är det, som ger sig till att slå sådana våldslag på rutan?” skrek kungen, för det var han, som vaknade.

“Joo, det är jag, hans kungeliga majestät,” sa’ jag.

“Jaså, det är Bängt Mårtensson ifrån det danska Sverget!” sa’ han. “Akta dig, när du ska’ ner igen, så du inte ligger och ramlar igenom taket!” bad han och så sa’ han: “Jag kunde la tro, det var Bängt Mårtensson, för det var då rent en våde¹ till att töra slå på rutan,” sa’ han. “Tåla dig nu bara ett äjene²!” sa’ han.

“Ja, ja män, hans kungeliga majestät!” sa’ jag. Så kom kungen ut i kippeträskor och i knäppebyksorna och luckte opp dörren. Och så stog jag in i stugan. Men kungen, han skubbade sig och gick bort till sängen och kröp ner under dynan igen. Så tog han kungesan i kavajsen och riste ’na.

“Opp med dig, din lata so, och sätt på kitteln!” sa’ han. “För nu är Bängt Mårtensson ifrån det danska Sverget kommen,” sa’ han.

Ja, ja, kungesan, hon gispade la och hon skubbade sig och hon turade³ sig i ögonen; men opp måste ’na i alla fulla fall, när kungen ville så ha det.

¹ våde, vådlig människa; ² äjene, grand; ³ turade, gnuggade.

Så listade hon sig bort till fyren och började pussla med kitteln och så tog hon fram cickoriestången och malde kaffe i hoen. Men det värsta hon hade, det var att få eld i de sure ekepinnarna. Ja, hon blåste, så käkarna stodo så spända som pölsekskinn, och ögonen hällde rent på att flyga ur skallen på 'na.

Så säger kungen:

“Kör opp glottarna¹ och det på stunden och skicka prinsässan till kakekärningen här borta vid hörnet efter skorpor till kaffet och skicka prinsen bort på krogen efter ett kvarter brännevin, så vi få oss hvar sin redig hallingagök!² För det är, ta' mig rackar'n inte hvar dag, vi ha sådan främmad som Bängt Mårtensson ifrån det danska Sverget, så det inte är,“ sa' han.

Och se, det var då inte prut med det; för glottarna måste opp och det holiga³ fort ändå och så de ut, hvar på sitt håll.

Så blef där kaffe och kakor och det i ett flygande, och så doppade vi och sen så drucko vi gökar, så det ända osade efter't. Så steg kungen opp och plaggade⁴ på sig och så ville han titta på klafvarna. Så frågte han, hvad de kostade.

“Joo,“ sa' jag; för jag tänkte, kungen kunde la inte ge sig till att pruta med mig och kungligt, tyckte jag, han skulle betala. “Joo, jag får lå ha en daler för de store och säkstan styfver för de små,“ sa' jag.

“En daler för de store och säkstan styfver för de små!“ skrek kungen. “Du har då inte mer hut

¹ *glottarna*, barnen; ² *hallingagök*, halländinggök, blandning af kaffe och bränvin; ³ *holiga*, tämligen; ⁴ *plaggade på*, klädde på.

i dig, Bängt Mårtensson, än jag har i mina gamle skinbyksor. Nej — — —.“

“Ja, ja, ja, ja, vi bli la sams!“ sa' jag. “Tag dem då, de store för tre mark¹ och de små för tolf styfver för gökens skull!“ sa' jag; för jag förstod, kungen var ente god att handla med, så kung han var.

Så säger kungen:

“Ja så, jag tror, du låter pruta med dig, Bängt Mårtensson! Ja, ja,“ sa' han, “vill du ta säkstan styfver för de store och åtta för de små, så ska' jag bli vid så många du har och så ska' jag ändå bjuda på köpeskål; för jag ser, där fins litet igen på flaskan,“ sa' han.

“Ja, så kör i vind då!“ sa' jag; för jag har justament aldrig tittat så noga på styfvern.

Så tog kungen klafvarna, och så söpo vi köpeskål.

Så säger kungen:

“Det var piramän sant! Du har la inga träskor med dig? Jag vet, hallingaträskorna ä' bra. Glottarna ä' rent barfotade. Prinsen stod och vred öfverlädret af sin ene, när han grafde om kålsängen i hina da'rna; och prinsässan, hon låg och ramlade i åen, när hon var nere efter vatten i går, och där blef hon af med sina. Och det är, som det vill, med mors och mina med; för jag har varit tvungen till att pinna gamla stöflasulor inunder både hannes och mina,“ sa' han.

“Nej,“ sa' jag, “det har jag inte några med mig; men jag kan la göra några par och ta hit till ett åre,“ sa' jag.

Den gången så ljög jag allt lite grand; men det brukar jag eljes aldrig göra. För se, jag kan inte vrida till några träskor, som det blir något godt åt;

¹ tre mark, tolf öre.

men jag tänkte la ha Träsko-Bängten i Glostorp till att göra dem, och han kan, han.

“Det var skräll!” tyckte kungen och så sa’ han: “Nu så ska’ jag bort och regera en parka¹ igen, och har du lust, Bängt Mårtensson, så kan du få följa med och se, hur det går till,“ sa’ han.

“Ja män, det kunde la vara roligt!” sa’ jag; för jag tänkte, där får jag la pängar för klafvarna. Så tog han min svarte krycekekäpp, och så gingo vi bort till den store kungasalen, och där var rent som i Vessige gamla kyrka; för där var fullt med trumpetänglar i taket och så var där fullt med grant folk. Så satte kungen sig i den store stolen och så hade han min svarte krycekekäpp till spira. Och så han till att regera och han slog i bråten där och han pelemänta² och han skrek och han hojade, så människorna, där voro, de blefvo så rädda, så de kröpo under både bord och bänkar. Och så glodde han så rälige ledt på mig, så jag kunde begripa, han ville bli af med mig; för se, han ville la ingen-ting betala för klafvarna, kan jag tro. Så tänkte jag, det är la bäst att låta honom ha dem för inte då och käppen med, och så smet jag ut igenom dörren. Det tyckte la skam grå om; för när jag vände mig om och tittade, så grinade han. Men inte sko’n I tro, jag var rädder, inte. Nej pirovall, jag skulle allt gjort kål på dem allehop, både på kungen och de andre hairarna. Men se, jag tyckte, det fick vara som det var; för Bängt Mårtensson är lika riker, antingen han har de styfrarna eller inte, och så tänkte jag på doppekoppen med och på göken och på supen, så jag gjorde. Men så mycket är det, så

¹ parka, stund; ² pelementa, parlamentera, väsnas.

aldrig säljer jag klafvar till den danske kungen mer, och nog ska' han få vänta på träskorna, han tingade, till Mikaelsmässe otta, så han ska', det säger både jag och Bängt Mårtensson ifrån det danska Sverget med.“

“Hvad tar du nu för klafvarna, Bängt?“ ropade Albrekt till Lassa.

“Jag får la ha utaf dig så mycket, som jag skulle haft af den danske kungen,“ tyckte Bängt.

“Nej, då ger jag la hällre så mycket, som han gaf; jag behöfver la inte vara sämre, jag än han,“ sa' Albrekt.

“Nej, tack ska' du ha, min haire; du är inte kropp till att regera, du,“ tycker Bängt.

Men det står inte länge om, innan Bängt Mårtensson har sålt hvarenda klafve och hvarenda käpp; för det fins la ingen, som inte har ro af att skaffa sig likadana gräjer¹ som den danske kungen.

¹ gräjer, saker.

Blinde-Anders.

Förr fick en höra Blinde-Petter och Sjantahäjä på Sjönevads marknad. Då, skall jag säja, det puttade i grytan.

Blinde Petter var kindbo¹. Han spelte fiol värre än själfve Lars Jakob i Stum, han som alltid stod för roen² vid Vessige majträd. Och därtill så sjöng då Blinde-Petter värre än någon klockare; men alltihop var bara nidvisor. Det var han, som gjorde en knallarevisa så älfvagalen, så knallarna visste sig ingen lefvande råd, innan de fingo sig till att lägga ihop hundra riksdaler till en motvisa, som gjordes i Borås. Den, som förargade honom det minsta, fick sig genast en visa. Så fick gästgifvaren i Gunnarp med, för han kastade ut honom ur krogstugan. Och en behöfver slätt inte höra mer än första versen af den för att veta, hur han diktade.

«Du Sundbärg, du Hundbärg, du bekängel gröm³,

Din beksandel gör dig slätt intet beröm.

Du heter la Sundbärg, men kallas för Sakris⁴

Du tager för beket som andra för lakris.

Ja, det kan man kalla för tjufstreck och knep

Att ta åtta skilling för fyra lod bek.»

¹ kindbo, från Kinds härad i Västergötland; ² roen, nöjet;
³ gröm, ful; ⁴ Sakris, satan.

Sjantahäj, han var morupsboe och halling ända ut i hårtopparna. Må tro där var gry i den! Om marknaden ställde han sig alltid oppe i en vagn och pelementade, och folket stod packadt som sill rundt ikring. Då trängdes det inte till mer, än att där var någon, som pekade ut en för Sjantahäj. Genast så

drog han till med en visa om den utpekade stackaren, och det så det rungade efter't, och människorna grinade, så hele backen rörde sig.

Men både Blinde-Petter och Sjantahäj ha sjungit ifrån sig. Nu få vi ha så roligt vi kunna hos Blinde-Anders. Skrind¹ och skranglig sitter han där i väggropen. De stora hvitgrå ögonstenarne snurra rundt ikring i sina hålor, och munnen vrides än hit och än dit på honom, medan han drar sitt handklaver och gnäller sin visa. Ijämte står käringen och tar emot

¹ skrind, mager.

pänningar. Inte är hon just så öfver sig täckelig, för hon är både fyrläppad och plattnäsad; men det ser inte Blinde Anders och han tycker om henne. Pågar och däger stå där ikring med visbladet i näfven och följa med, så godt de kunna, för att lära sig tonen. Nu tar Anders till med

Alfred och Anna.

(Sjunges som Herman och Amanda.)

“Nu kvällen stundar och bjuder hvila,
Men sköna Anna åt lunden ilar
Att möta Alfred i dalens lund,
Men ingen Alfred till Anna kom.

Hon var så glader, hon var så lätter,
Och barmen full var med blå rosätter,
Och röda banden i lust och hast
Vid högra bröstet hon bundit fast.

I höga eken hörs gökens toner,
Och lärkan sjunger på lindens kroner,
Och vinden leker bland trädens blad,
Och sköna Anna, hon vandrar glad.

I skogen, där de bestämt sitt möte,
Hon hvilar sig uti dalens sköte,
Hon ilar längtande i dalen om;
Men ingen Alfred till Anna kom.

Hon går i oro, hon väntar kvalen.
Då fick hon höra ett skott från dalen;
Liksom en död hon förbluffad stod,
Där Alfred badar uti sitt blod.

Hon ropte högt, men hannes röst var bruten:
 "Ack, käre Alfred, så är du skjuten!"
 Hon dignar ned i hans blodröda famn.
 Men Alfred hviskar blott Annas namn.

Han stilla räckte sin Anna handen,
 Han sade: "Anna, nu lossas banden."
 Han brister ut i en smärtsam gråt,
 Han sade: "Anna, nu skiljs vi åt."

I Alfreds famn, där var Anna trogen.
 Men mördaren ilar kring i skogen.
 Han ropar högt med förskräckelse:
 "Jag hafver mördat! O ve, o ve!"

Sitt gjorda brott kunde han ej glömma,
 Som han för människor ej kunde dölja.
 Han vänder om på den väg han flytt
 Och laddar så sin pistol på nytt.

Han skyndar dit, men förskräckt han stannar;
 I Alfreds famn såg han sköna Anna.
 Så blek' de voro, dess lif var släckt,
 Han märkte på deras aneddrägt.

Men Anna vaknar, och Bernhard tvekar.
 "Bekänn ditt brott, ty du kan ej neka!"
 "Jag hafver mördat. Förlåt, förlåt!"
 Han kan ej tala, förskräckt af gråt.

Men Bernhard sade: "Jag vill ock lida
 Som Alfred döden utmed din sida.
 Mitt lif ej mera än hans är värdt,
 Att få ditt ja, det är mera kärt."

Mot eget bröst han pistolen vänder.
 Men Anna ryckte den ur hans händer.
 Pistolen hon till sitt hjärta slog!
 Hon sade: "Blod hafver runnit nog."

De båda skotten hon själf aflossar;
 Ur Annas bröst häftigt blodet forssar.
 Och Bernhard icke en suck nu hör.
 Vid Alfreds sida låg Anna död.

Mång' flickor dåna och fälla modet,
 Och mången rullar sig uti blodet.
 Där hördes icke en menskoröst:
 "Ack, hvem har slagit ned dessa bröst."

Men redan uppå den sena kvällen
 Blef Bernhard förd till den mörka cellen,
 I band och bojor, i brist på ro
 Och så förutan någon samvetsro.

Om dagen han och om natten senå
 De bleka kinderna tvättar rena.
 Så går han suckande året om,
 Till dess hans rysliga dödsdom kom.

En dag fångvaktaren så berättar:
 "I morgon, Bernhard, skall du afrättas.
 Bekänn ditt brott, ja bekänn ditt mord,
 Förr än du läggs i den kalla jord!"

I åtta år har nu Bernhard lidit!
 Den stackars Bernhard, hvad han har lidit!
 Men om han finge sin önskan fram,
 Få se sin Anna i himlens land!

Men vi ge oss ifrån Blinde-Anders och följa
i stället efter drängarne, som gå hand i hand midt
igenom folkhoparne. De kunna allt sjunga visor,
de med. Hören bara på den allra nyaste nidvisan!

“Känner du den mannen, som bor uti Drängse’?
Gården heter Ödhult, och mannen Anders
Bängtsson.

Stjåla är hans handtvärk, det brukar han att
yrka.
Fästning är hans hemvist och tingshus är hans
kyrka.

Han stjåler uti torp som uti stora byar,
Ibland är han i sällskap med Lille-Pär i Rya.

De skulle ha sig kläder utaf det stulna tyget.
Skräddare från Halmstad, ja de skulle sy dem.

Skräddarne, de sydde dessa kläder med möda.
Sur sill och potatis, det var deras föda.

Kläderna de voro med krusade kanter
Efter kommer länsman han skulle dem panta.

De pantade rockar, de pantade tröjor!
Den ärelöse bonden går i gårdarna och sköjar.“

Lille-Molle.

Hurraaaaa! låter det så gällt och så mångdubbelt, som om kungen vore ute och viste sig. Men här är det Lille-Molle, som åker fram med hisklig fart. Han ligger i sin glaskärra med benen i vädret och händerna i skalmarna. Han vill både svärja och grina, men hinner inte med någondera delen, för han har nog af att hålla sig fast, och inte skulle han höras håller. "Hoooooj!" låter det, och tjogtals pojkar slåss om att få dra och föra kärran uppför och utför backe. Och det går så fort, som om själfve hin hårde satte efter dem.

Lille Molle är en sådan konstig fyr, så vi få allt titta riktigt väl på honom, när vi bara få fatt i honom en gång. Där sitter han nere midt i bäcken. "Hurraaaaa!" låter det rundt ikring. Han är som Vessige klockare sa', lång som en tåssa och härdabreder¹ som en orm, rak i ryggen som en rofva, stor som en näfve gröt och stark som kokt fläsk, sen svålen är af. Hans ansigte är så tort och rynkigt som en vissen jordpära. De små, ljusgrå ögonen sitta snedt som på en gris och plira. Två långa bissar har han i munnen och dem visar han ständigt,

¹ härdabreder, bredakslad.

för han grinar och gapar, ja rent som en solvarg. Skägget är så pass långt som det svarta på nageln och rödt som en ekorrsvans. Och klädd är han på folkavis. Opptill har han en gul-grå-grön hätta med både klaffar och smäck, midtpå en vid blå vallmarsrock med långskört och rynkor, därnedom ett par smala brokiga ängelskskinsbyxor och nertill ett par spruckna träskor med ståltrådgjordar. Sådan är Molle i dag och så har han sett ut i många härrans år.

Flaskor har Molle i mängd, för han är, må tro, klinknasare eller glasknalle. Men en flaska har han, som han sätter mer tid på än på alla de andra tillhoppa; för se, den är aldrig tom, och Molle vill ständigt, att någonting skall rinna. Därför så är det la med, som han inte just så tidt är spiknykter. Och mer glas krossar han än han säljer, för han är inte så värst rädd för att hoppa midt opp ibland glaset i kärran. Men det gör la inte häller så mycket med en pölsa i slagtotiden. Vrakglas får Molle oppe vid Limmared, så mycket han vill ha, och det drar han ut till Halland. Och för det mesta går han i gårdarne och byter sig till ägg, som skola följa med till Kind; för han skall tvunget handla med det sköraste som fins.

Pojkarne tycka om Molle rakt som kråkorna tycka om nattugglan. Men Molle skulle ändå inte ha riktig marknad, om inte pojkarne voro med, för det är i alla fall de, som sätta mest tid på honom. Om Sjönevads marknad har alltid folket på Backen en liten gris och tillhoppa med den bor Molle som en prins af Ängland. Men i själfva lysningen så äro pojkarne på grishusdörren, och nu står det, må tro, inte länge om, innan både grisen och Molle äro på benen.

Ibland smiter allt Molle undan och lägger sig att hvila och det som tidast i en jordpäreckista, för sådana äro inte svåra att hitta vid denna tiden. Men rätt som det är, så har han godvännerna hos sig igen, och "hottetihott!" så är Molle i backen och jordpäerna öfver honom.

Nu stå pojkrackarne där och vänta bara på, att högen skall börja röra på sig och Molles skräpukansigte titta fram, för att — "hooooooj!" — mota ner det igen med en jordpäreskur.

Men det är inte bara på marknaden, Molle är galet ute. Han är densamme öfverallt; för på vägarne sitter han i sin kärra tvärt öfver hjulspåren och super och svärjer och inte flyttar han sig, om det låter än aldrig så strängt. Därför så händer det med, att han och kärnan bli vräkt midt i gropen eller också om sommaren så har han blifvit körd midt in i en böljande rågåker och där sitter han och super och svärjer lika bra som förut.

Det bästa Lille-Molle har gjort i all sin tid, det var på Sjönevads marknad, när han blef arg och trask glassäcken i gatan, så det blef bara fliser igen:

"Hvad Mollepojken gör, det gör han på en gång!" sa' Lille-Molle.

Albrekt till Lassa.

Men här skola vi titta på Albrekt till Lassa. Det var han, som inte skulle kunna regera. Han har just fått tag i Höka-Johannes.

“Kors, är du här, Johannes!”

“Jo, jag är la det.”

Och nu tacka de hvarandra för sist och dricka med hvarandra tag på tag.

“Ja, det är la sina tio år och väl det, sen vi träfftes, och då hållde vi ändå på att bli svågrar. Mins du det, Johannes!”

“Ja, ja män!”

Och så klappa de hvarandra och dricka omigen och det är så fint som mellan två granngårdshundar.

“Hoj!” ropar Albrekt och så lyfter han Höken.

“Hoj!” ropar Höken och så lyfter han Albrekt.

Och så opp och ner och ner och opp; men rätt som det är, så brasar det ikull midt i lervällingen.

“Fäller du folk, din hundfot!” ropar Albrekt.

“Fäll i hälseke!” ropar Höken.

Så blir det stryk af; och de slåss, så lervällingen yr vidt ikring.

Men ofvanpå allt så kommer vakten och sätter in bägge hairarna på Sjönevads håll.¹ Där få de la samsas igen.

¹ håll, häkte.

Göken i Sjö.

Sen, därefter på Backa hampåker håller Göken i Sjö med ett brädläss och ett par stutakalfvar före lasset!

“Tvi den onde sådana stutaknogar!” tycker en stinner morupsboe.

“Å, I han ingen häst i hela Morups socken, som drar opp mina stutar,” tycker Göken på sitt vis.

Nu skall jag säja, blef där grinadt rundt ikring och det med besked; för en känner la Morups hästar.

“Ja, jag slår vad!” säger Göken.

“Jag med! Gökar öfver lag!” tycker morupsboen. Så slå de ihop, och en annan slår af.

Nu leder morupsboen fram sin store grofve kamp och spänner honom för den andra ändan af lasset.

“Då börja vi!” ropar Göken.

“Kör i vind!” tycker morupsboen.

“Ptro, hit! Ptro hit!”¹ skriker göken och borstar på sina calfvar med hårsnärten. “Ptro, hit, Ptro hit!”

Och calfvarne gno på, så ryggarne stå som fiolstråkar. Men går gör det; för när hästen hör ptro! så ryggar han, och dess värre morupsboen hojar och slår, dess värre går det baklänges, för Göken, han ropar: “Ptro, hit! Ptro hit!”

¹ «Ptro, hit!» lystringsord till oksar.

Och på det lilla viset så blef det la morupsboen som får bestå fiolerna.

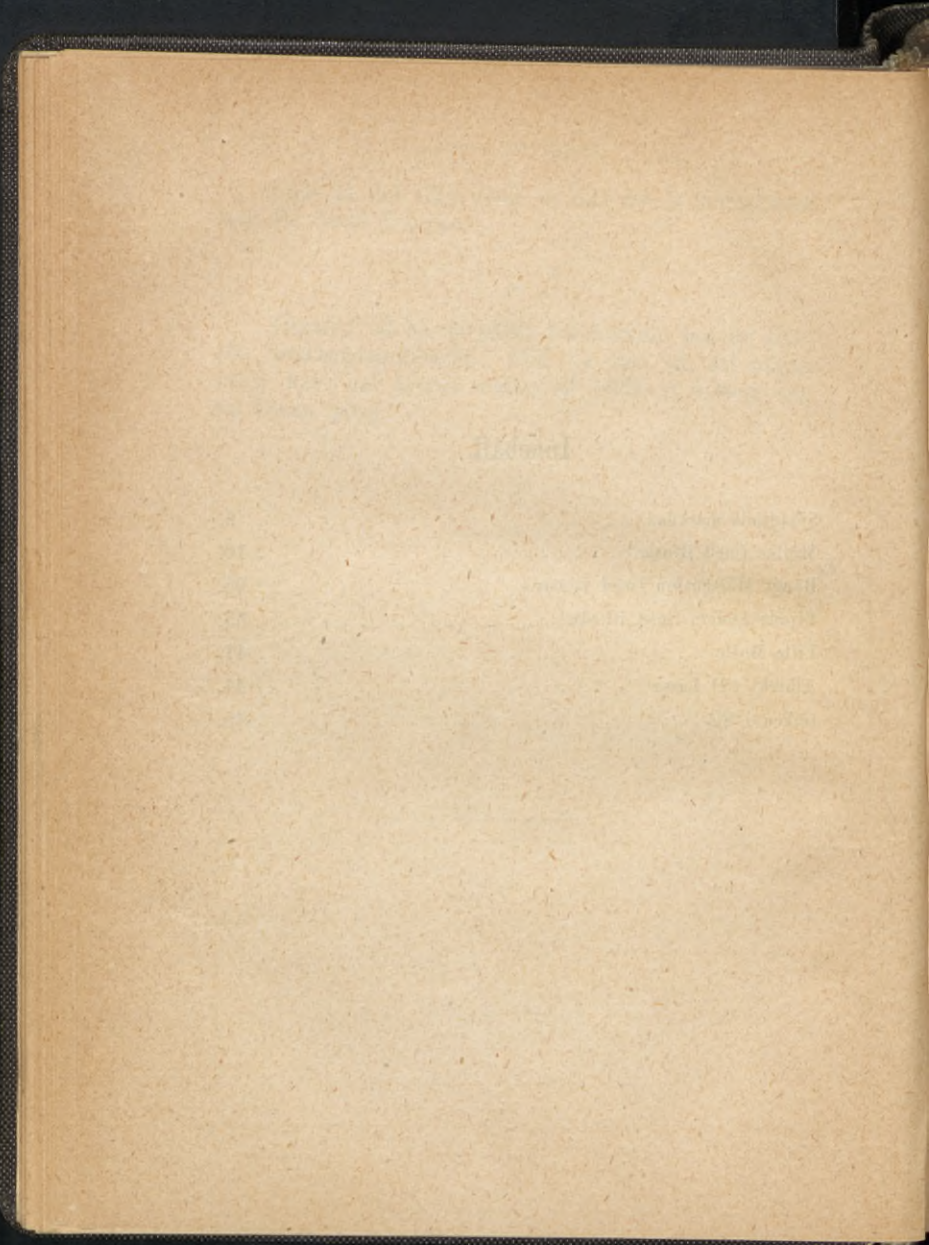
* * *

Därmed så ha vi hållit oss framme hos de likaste marknadsgubbarne. Och är det så, att någon rolig karl har krupit undan, så träffa vi honom nog en annan gång.

Innehåll.

Sjönevads marknad	5.
Möller (med illustr.)	10.
Bängt Mårtensson (med illustr.)	25.
Blinde-Anders (med illustr.)	35.
Lille-Molle	41.
Albrekt till Lassa	44.
Göken i Sjö	45.

6000226025

Göteborgs universitetsbibliotek

